

Libe

su nostro aliqua similitudo conspecti corpis. Neq; em̄ cū anulus cere imp̄mit̄: iō nulla imago facta est qz nō discernit̄: nisi cū fuerit separata. Sed qm̄ post cerā separatā manet qđ factus est vt videri possit: p̄pterea facile psuadetur q̄ inerat iam cere forma imp̄ssa ex anulo: et añ qđ ab illa separet̄. Si aut̄ liquido humori ad iūgeret̄ anul̄: eo detracto nihil imaginis appareret. Nec iō tñ discernē rō non deberet: fuisse in illo humore añqđ detrahere t̄: anuli formam factā ex anulo q̄ distinguēda ē ab ea forma que in anulo est vñ ista facta est: q̄ detracto anulo nō erit: q̄uis illa i anulo maneat vñ ista facta est. Sic sensus oculor̄ nō iō non habet imaginē corpis qđ videtur qđ diu videtur qz eo detracto nō remanet. Ac p̄ hoc tardiorib⁹ ingenijs difficillime psuaderi pōt formari in sensu nostro imaginē rei visibilis cū eam videmus et eandē formā esse visionē. Sed qui forte aduerterit qđ cōmemorabo: non ita in hac inquisitione laborabit: plerūq; cū diu scule attēderimus queq; luminaria: et inde oculos clauerimus: quasi x̄sant̄ in cōspectu quidem lucidi colores varie sese cōmutantes: et minus minusq; fulgētes donec oino desistant. Quas intelligēdū est reliquias esse forme illius q̄ facta erat in sensu: cū corpus lucidū videretur paulatimq; et quodā mō gradatim deficiendo variari. Nam et insertar̄ fenestrarū cancelli: si eos forte intuebamur: sepe in illis apparere coloribus vt manifestū sit hāc affectionem nro sensui ex ea re que videbat̄ impressam. Erat ḡ etiam cū viderem⁹ et illa erat clarior et exp̄ssior: sed multū p̄iuncta cū specie rei eius que cernebat̄ vt discerni oino nō posset et ip̄a erat visio. Quinetiā cū lucerne flammula mō quodā diuaricatis radijs oculor̄ qđi geminat̄: due visiones sunt: cum sit res vna q̄ videt̄. Sigillatim q̄ppe afficiunt̄ idem radij de oculo suo quicq; emicātes: dum non sinunt̄ i illud corpus intuendū pariter cōiuncteq; concurrere vt vnus fiat ex vtroq; cōtuit⁹. Et iō si vnū oculum clauerimus nō geminū ignē: s̄ si cuti est vnū videbimus. Cur aut̄ sinistro clauso illa species desinet videri que ad dextrum erat: vicissimq; dextro clauso illa intermorif que ad sinistrum erat: et longū est et rei presentinon necessariū mō querere atq; differere. Q̄ em̄ ad susceptā qđem satis est: nisi fieret i sensu nostro quedam imago simillima rei et⁹ quam cernimus: non fm̄ oculor̄ numero flāme species geminaret̄: eum quidem cernendū modus adhibitus fuerit: qui possit concursum separare radior̄. Ex vno quippe oculo q̄

libet modo deducto aut impresso aut intor̄ to si alter clausus ē dupliciter videri aliquid qđ sit vnū nullo pacto potest. Que cum ita sint tria hec q̄uis diuersa natura quemadmodum in quandam vnitatem cōtemperant̄ meminermus: id est species corporis que videtur et impressa eius imago sensui qđ est visio: sens⁹ format⁹ et voluntas animi que rei sensibili sensum admouet: in eor̄ ip̄az visionē tenet. Horum primum: id est res ip̄a visibilis non pertinet ad animantis naturam: nisi cū corpus nostrum cernimus. Alterum autem ita pertinet vt et in corpe fiat: et p̄ corpus in anima: fit enim in sensu qui neq; sine corpore ē: neq; sine animo. Tertium vero solus anime est: quia voluntas est. Sum igitur horum trium tam diuersę substantię sint: tamen in tantam coeunt vnitatem: vt duo priora vix intercedente iudice ratione discerni valeāt: spēs videlicet corpis qđ videt̄: et imago ei⁹ q̄ fit in sensu: id est visio. Voluntas aut̄ tantā vim habet copulandi hec duo: vt et sensum formatū admoueat ei rei q̄ cernit̄: et in ea formatū teneat. Et si tā violēta est vt possit vocari amor: aut cupiditas: aut libido: etiā ceterum corpus animantis vehementer afficit. Et vbi non resistit pigrior duriorq; materies: in similit̄ spēm coloremq; cōmutat licet videre corpusculū chameleontis: ad colores quos videt facillima cōuersione variari. Alior̄ aut̄ animalū quia non est ad conuersionem facilis corpulentia: fetus plerūq; pdūt libidines matrum cum quid magna delectōe conspexerit. Q̄ em̄ teneriora atq; vt ita dixerim: formabiliora sunt p̄mordia seminū: tā efficaciter et capaciter sequunt̄ intentionē materne anime: et que in ea facta est phantasiā p̄ corpus qđ cupide aspexit. Sunt exempla q̄ copiose commemorari possunt: sed vnus sufficit de fidelissimis libris: quo d fecit Job. vt oues et capre varios coloribus parerent supponendo eis varia virgulta in cannalibus a quarum: que potantes intuerentur eo tempore quo conceperant. Sed anima rationalis deformiter viuūt: cum fm̄ trinitatem exterioris hominis viuūt: id est cum ea que forinsecus sensum corporis format: non laudabilem voluntatem qua hec ad vtile aliquid referat: sed turpem cupiditatem qua his inhe rescat accommodat.

De memoria q̄ visor̄ imago retinet̄: et itēti one aie q̄ i vtrūq; currit. Ca. III. q̄ Via etiā detracta specie corpis que corporaliter sentiebat̄: remanet i memoria similitudo eius quo rursus voluntas

Se. li. 30.

conuertat acie vt inde forme intrinsec^o: sicut ex corpe obiecto sensibili sensus extrinsecus formabat. **A**tq; ita sit illa trinitas ex memoria et interna visione: et que vtrunq; copulat voluntate: que tria cum in vno cogunt: ab ipso coactu cogitatio dicitur. **N**ec iam in his tribus diuersa sibi est. **N**eq; enim aut corpus illud sensibile ibi est quod omnino discretum est ab animantis natura: aut sensus corporis ibi format vt fiat visio: aut ipsa voluntas id agit vt formandum sensu sensibili corpori ad moueat eoque formatum detineat. **S**ed per illa specie corporis que videbat extrinsec^o succedit memoria retinens illam speciem quam per corporis sensum continebat anima: proque illa visione que foris erat cum sensus ex corpe visibilis formaret: succedit interius similis visio: cum ex eo quod memoria tenet: format acies animi absentia corpora cogitant. **V**oluntasque ipsa quod foris corpori obiecto formandum sensum ad mouebat: formatumque iungebat: sic acie recordantis animi peruertit ad memoriam: vt ex eo quod illa retinuit ista format: et sic in cogitatione similis visio. **S**icut autem ratione discernebat species visibilis qua sensus corporis formabat: et eius similitudo que fiebat in sensu formato vt esset visio: alioquin ita erant coniuncte: vt omnino vna eademque puraret: sic illa phantasia cum animo cogitat specie visibilis corporis: cum per se ex corporis similitudine: quam memoria tenet: et ea que inde format in acie recordantis animi: tamen sic vna et singularis apparet: vt duo quedam esse non inueniant nisi iudicante ratione: qua intelligimus aliud esse illud quod in memoria manet: etiam cum aliunde cogitamus et aliud fieri cum recordamur. **I**n ad memoriam redimus: et illic inuenimus eandem speciem. **Q**ue si iam ibi non esset: ita oblitos nos esse diceremus vt omnino recolere non possemus. **S**i autem acies recordantis non formaret ex ea re que erat in memoria nullo modo fieret visio cogitantis. **S**ed vtriusque coniunctio. **I** eius quam memoria tenet: et eius que inde exprimit: vt format acies recordantis: que simillime sunt: veluti vna facit apparere. **S**um autem cogitantis acies auersa inde fuerit: atque id quod in memoria cernebat destitit intueri: nihil forme que impressa erat in eadem acie remanebit. **I**taque inde formabit: que rursus pura fuerit: vt alia cogitatio fiat. **M**anet tamen illud quod reliquit in memoria: quo rursus cum id recordamur peruertat et peruersa format atque vnum cum eo fiat vnde formatur.

De imaginibus quas cogitationis acies intuet in phantasia quam memoria percipit. **L**a. III

Voluntas vero illa que hac atque illac fert et refert acie formatam coniun-

gitque formatam. **S**i ad interiorē phantasiā tora fluxerit: atque a presentia corporum que circumiacet sensibus atque ab ipsis sensibus corporis: animi aciem omnino auerterit: atque ad eam que interius cernit imaginem pernitē conuerterit: tamen offendit similitudo speciei corporalis expressa ex memoria: vt nec ipsa ratio discernere sinat: vtque foris corpus ipsum videat: an intus tale aliquid cogitet. **M**aximè interdum homines nimia cogitatione rerum visibilium vel illecti vel territi: etiam eiusmodi repete voces ediderunt: quasi reuera in medijs talibus actionibus siue passionibus versarentur. **E**t memini me a quodam audisse quod tamen expressas et quasi solidam speciem femine corporis in cogitando carnez soleret: vt eise quasi misceri sentiens: etiam genitalibus fluere. **T**amen habet virum animam in corpore suo: et tamen valet ad indumentum qualitatem vertendam atque mirandam quod homo afficiat indutus que coheret indumento suo. **E**x eodem genere affectionis etiam illud est quod in somnis per imagines illudimur. **S**ed plurimum differt vtriusque sensibus corporis: sicuti sunt dormientium aut ab interiori copage turbatis: sicuti sunt furentium: aut alio quodam modo alienatis: sicuti diuinantium vel prophetantium: animi intentio quadam necessitate incurrat in eas que occurrunt imagines siue ex memoria: siue alia aliquid occulta vi: per quas dicitur spirituales mixturas sicuti spiritualis sibi: an sic sanis ac vigilantibus interdum pertingit: vt cogitatione occupata voluntas se auertat a sensibus atque ita format animi acie varijs imaginibus sensibilibus rerum: tanquam ipsa sensibilia sentiantur. **N**on tamen autem cum appetendo in talia voluntas intendit: sunt iste impressiones imaginum: sed etiam cum deuitandi et cauendi causa rapit animum in ea pertrahenda que fugiat. **S**ed non solum cupiendo: sed metuendo inferit vel sensus ipsis sensibilibus vel acies animi formanda imaginibus sensibilibus. **I**taque aut metus aut cupiditas: quanto vehemētiore fuerit: tanto expressius format acies: siue sentientis ex corpe quod in loco adiacet: siue cogitantis ex imagine corporis: que memoria continet. **Q**uod ergo est ad corporis sensum aliquid corpus in loco: sicut est ad animi acie similitudo corporis in memoria. **E**t quod est aspiciens visio: ad eam speciem corporis ex qua sensus format: hoc est visio cogitantis ad imaginem corporis in memoria constituta: ex qua format acies animi. **E**t quod est intentio voluntatis ad corpus visum: visionemque copulanda: vt fiat ibi quedam vnitatis trium: quibus eorum sit diuersa natura: hoc est eadem voluntatis intentio ad copulandam imaginem corporis que est in memoria: et visionem cogitantis. **I** formatam quam cepit acies animi rediens